

Murmästaren från Stockholm som rymde

Eric Forsberg från Stockholm.
Landsberga gård, Biskopskulla, Uppland.

Förord

Min farmors morfars morfar var en torpare, men också murare, på den uppländska landsbygden i början av 1800-talet i Litslena socken, Enköping.

Muraryrket var huvudsak ett hantverk som bedrevs i de större städerna med murade stenhus. Mycket riktigt så härstammade muraren i Litslena från en

murmästare från huvudstaden Stockholm.

Berättelsen om hur en av Stockholms fåtaliga murmästare hamnade på den uppländska landsbygden rymmer en del historia om skråväsendet för näringsfrihetens införande 1846 och även om möjligheterna att hålla sig undan.

Mats Burell

Innehållsförteckning

Förord.....	2
Murmästaren och pigan från soldattorpet.....	3
Landsberga var en av Upplands största gårdar.....	4
Inneboende på grannbyn Garns ägor.....	6
Murmästare nr 96 i Stockholm	8
Gesäll hos fadern murmästaren Daniel Forsberg	9
Bosatt i faderns hantverkargård på Norrmalm.....	10
Byggboomen efter Mariabranden år 1759	12
En avbränd tomt där Sveavägen idag korsar Kungsgatan.....	13
Stallet till en malmgård på Norrmalm blir sidenfabrik	14
Murmästare krisåret 1763	15
De sista byggprojekten i Stockholm	16
Daniel Forsberg övertar ansvaret – men vilken Daniel?.....	18
Obetald skråavgift och fadern murmästaren sjuk.....	19
”wistas utrikes och owisst om han lefver” - rymd!.....	22
Syskonen länge kvar i föräldrahemmet efter faderns död.....	23
Blev Lagunda härad trogen.....	26
Flygelbygge på Friberg med bryggaren Lampas i Stockholm folk.....	26
Åter till Landsberga för tarvbyggnadens underhåll	28
Egna hus på ägorna – granngården till Landsberga brinner!.....	29
Ny manbyggnad på Landsberga till sist när Eric trätt tillbaka.....	30
Källor och litteratur.....	32
Bilaga: Ritningar av murmästarna Forsberg med gesäller	35

Murmästaren och pigan från soldattorpet

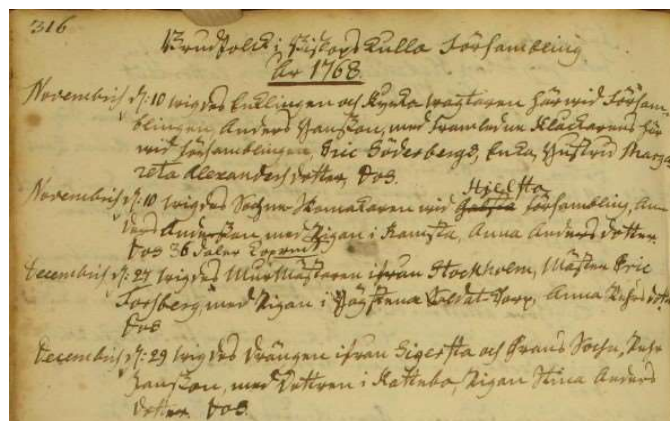
Den 27 december 1768 vigdes i Biskopskulla kyrka i Uppland ”MurMästaren ifrån Stockholm, Mäster Eric Forsberg, med pigan i Högstena soldattorp, Anna Persdotter”.

Murmästarna, som i Stockholm inte skulle överstiga 12 till antalet enligt gällande skråordning, fungerade som både arkitekt och byggmästare för stadens byggen, enligt ett förfarande där stadsarkitekten tillstyrkte och stadens ämbets- och byggningskollegium godkände inlämnade än idag bevarade bygglovsritningar.

Murmästarna ansvarade för murarbetet och var också de som hade det övergripande ansvaret för husbyggen till vilket hörde kunskap i mängd- och kostnadsberäkningar som byggherren behövde, även för andra hantverkare som timmermän, snickare m.m.. Men byggherren köpte vanligen själv byggmaterialen och slöt själv avtal med övriga hantverkare. Timmermännen kom under 1700-talet att övergå till att kalla sig byggmästare, och fick ett utökat ansvar för husbyggen, men endast vad gäller timrade hus. Stenhusen var dock alltid murmästarnas ansvar, ensamt, eller under en arkitekt.¹

Endast för offentliga byggnader och slott och herresäten, anlätade byggherrarna vid den här tiden särskilda arkitekter och det var först 1773 som de vid Konstakademien utbildade arkitekterna officiellt löstes från skråtvånget och härigenom stärkte sin position i förhållande till murmästarna.²

Det var därför inte ovanligt att murmästarna i Stockholm åtog sig uppdrag kring slott och herresäten även på landsorten, men det var ändå säkert ovanligt med giftermål mellan en murmästare från Stockholm och en piga från bygden.

Vigselnotisen i Biskopskulla som berättar om murmästaren från Stockholm.

Källa: Riksarkivet Uppsala, Biskopskulla kyrkoarkiv, C:2 s 317 (Arkiv Digital).

Landsberga var en av Upplands största gårdar

Bruden som Mäster Erik vigde sig med hade tjänst i soldattorpet på Högstena bys ägor i Biskopskulla hos den indelte soldaten Olof Mårtensson Höglinde med familj.

Men det är inte i Högstena by vi finner murmästaren utan vid Landsberga gård i Biskopskulla vi finner Eric Forsberg i den mantalslängd som upprättades den 3 december 1768 och som är den första anteckning om Eric Forsberg i Biskopskulla som går att återfinna.

Vid den här tiden var Landsberga ett kronosäteri tilldelat den överste som var chef för Upplands regemente, en av Upplands absolut största gårdar vid den här tiden på hela 10 mantal.

1 Grange 2010 s 27

2 Grange 2010 s 29

Landsberga är än idag i statlig ägo, förvaltat av Statens Fastighetsverk med en familj i flera generationer som arrendator. En välbesökt gårdsbutik och café med närodlade matupplevelser förknippas gården idag med.

Under 1700-talet bestod Landsberga godskomplex av tre delar, sätesgården med bostället, Landsberga by med 4-5 bondgårdar samt därtill 11-12 torp. Bönderna och torparna gjorde dagsverken vid sätesgården där arbetet leddes av en inspektör med några drängar och pigor samt en trädgårdsmästare och enstaka hantverkare i övrigt.³

Chefen för Upplands regemente hade rätt att disponera Landsberga sätesgård som sitt boställe. Chef för regementet var sedan 1759 Thure Gustaf Rudbeck, som var en mycket framstående och välkänd person. Han hade engagerat sig politiskt i det yngre mösspartiet, som kommit till makten vid 1765 års riksdag, där han valts som adelsståndets talman.

Rudbeck hade 1759 just köpt Edsbergs slott i Sollentuna, och valde att arrendera ut bostället i Landsberga till en av löjtnanterna i regementet, Carl Gustaf von Walden, i stället för att bosätta sig själv på bostället.

När murmästaren Eric Forsberg kom till Landsberga 1768 bodde kapten Adolf Fredrik von Walden där. Han hade 1766 ärvt arrendet av sin ogifte äldre bror. Han hade lämnat Husby gård i Husby-Långhundra socken, där han tidigare bott med sin familj och flyttat in på Landsberga.

Karaktärsbyggnaden (manbyggnaden) vid Landsberga var uppförd 1690, efter typritningar för översteboställen som slottsarkitekten i Stockholm, Nicodemus Tessin d.y. Den var 3 meter hög i liggande timmer, tjärat och rödfärgat, och 27 x 9,9 meter i en våning med ett "italienskt" säteritak av brädor.

På 1740-talet hade byggnaden försetts med locklistpanel över murfogarna.⁴ Den hade fortsatt att förbättras under 1750-talet men kom sedan att förfalla allt mer.⁵ Några år senare, år 1774, vet vi av ett bevarat syneinstrument, att manbyggnaden var så förfallen att den var helt obeboelig.⁶

Familjen von Walden bodde i stället i den s.k. tarvbyggnad, dvs. nyttobyggnad, som fanns gentemot huvudbyggnaden på nordvästra sidan på gårdsplanen. Byggnaden var dubbelt så hög som huvudbyggnaden (6 meter hög) och mätte 19 x 9 meter under ett tak av näver och torv. Byggnaden var i gott skick och den var underhållen och reparerad som har fungerat som ett fullgott bostadshus.

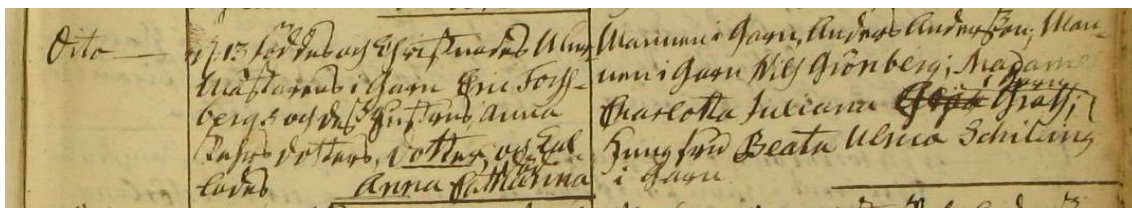
3 Ulväng 2002 s. 85

4 Ulväng 2002 s 203, Ulväng 2008 s 268

5 Ulväng 2001 s 6

6 Krigskollegium, Husesynskontoret E IV:101 nr 14

Catharina anger han dock inte att familjen bodde på Landsberga utan på Garns bys ägor ungefär tre kilometer öster om Landsberga gård.

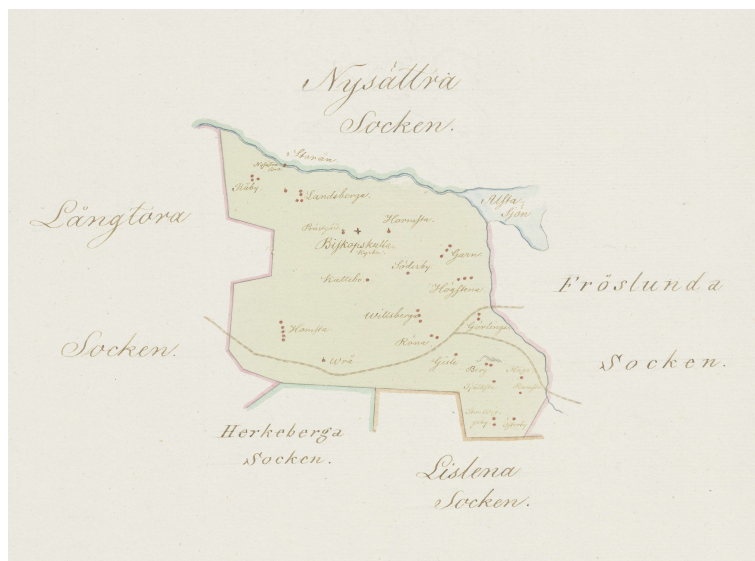
Notisen i Biskopskulla om dottern Anna Catharinas födelse.

Källa: Riksarkivet Uppsala, Biskopskulla kyrkoarkiv , C:2 s. 197 (Arkiv Digital).

Förhållandena kan ha varit de att det inte fanns lämplig bostad för familjen på Landsberga, med tanke på att manbyggnaden var obeboelig, och arrendefamiljen själv använde den tarvbyggnad till bostad, som annars hade kunnat användas som bostadshus för hantverkare och tjänstefolk.

Bostad ordnades i stället på Garns ägor. Vittnen (faddrar) vid dopet var också ett par bönder i Garn samt hustru och dotter till Biskopskulla församlings komminister Zacharias Grass, vilken hade sitt boställe i Garn.

På kartan över Biskopskulla socken från tidigt 1800-talet framgår Garns läge öster om Landsberga i socknen nordliga del.

Karta över Biskopskulla socken.

Källa: Uppsala universitet- Biblioteket. Handritade kartor, Sverige.

July	not done July 20/71 19: 2 drs. w/ 1/5 4grain. Mrs May & son & daughter Agn. Eric Forsberg & Victor Anna Erika, son Victor at Kappas w/ 1/5 4grain -	2 drs 5 Mungers 2 w/ 1/5 4grain 3 drs.
------	---	---

Källa: Riksarkivet Uppsala, Biskopskulla kyrkoarkiv, C:2 s. 521 (Arkiv Digital).

Lundsborg ad	7	5	1	Arrendatorer, för Britanni	Enl. H. Järreldolfs				
Påsar				Fredr. v. Waldenmaier	/ /	2	4		
fogden			1	Frachtmästare	/ /		12	1.	
Eriksberg				Anna Maria Lundström	/		1		
Djursås				Jän C. Eri	/		7.		
Nygår				Annamaria Lena, Britzmaria Lefja					
Sälsån				Tina Fransson etc	10		10		
				Von Walden	/		1.	25	
Gårdsmästare			1	Hattje Ferlin	/ /	2		2	
Köpmannen			1	Erik Forsberg	/ /	2		1 / 3	

Källa: Riksarkivet Uppsala, Länsstyrelsen i Uppsala län. Landskontoret I, Elc:89 s. 93.

(c) Mats Burell 2025

Murmästare nr 96 i Stockholm

Att finna uppgifter om en murmästare kan förväntas vara enklare än att finna uppgifter om många andra yrkesgrupper i Stockholm. Det var endast ett ytterst fåtal av murargesällerna i staden som togs in i Murmästarämbetet.

Ämbetet finns också kvar än idag, med Stockholms byggmästare som medlemmar, och vårdar sin historia alltsedan 1487 föredömligt. Om arkitekturen och byggandet av Stockholm finns också mycket redan skrivet och forskat vetenskapligt och även publicerat i populär form.

En historisk murmästarlängd finns också publicerad på murmästarämbetets webbplats med uppgifter som ursprungligen publicerades i den historik av Henrik Alm som publicerades inför 450-årsjubileet år 1937.⁸

Som murmästare nr 96 finns också Eric Forsberg upptagen. Men uppgifterna i historiken är knapphändiga och motsägelsefulla i förhållande till andra uppgifter i mästarlängden. Att det kan vara felaktigheter i mästarlängden har också andra forskare senare uppmärksammat.⁹

Dessa felaktigheter är heller inte så konstigt att de förekommer. Personforskningen kan vara problematisk i Stockholm, genom mängden församlingar och stora brister i kyrkobokföringen såväl beroende på bränder som förstört kyrkoarkiv, som svårigheterna för prästerna att hålla kontroll över församlingsborna på samma sätt de kunde göra på landsbygden.

I viss mån kompenseras den bristfälliga kyrkobokföringen i Stockholm av väl bevarade och utförliga mantalslängder och kronotaxeringslängder och en hel del andra källor som inte finns vad gäller befolkningen på landsbygden, men kyrkobokföringen kan de inte ersätta helt och hållet.

En fördjupad efterforskning om murmästaren Eric Forsbergs bakgrund och liv i Stockholm, innan han tog tjänst vid Landsberga gård i Biskopskulla, ger dock ändå en del ledtrådar till varför murmästaren kan ha valt att stanna på landsbygden och inte återvända hem.

8 Alm 1937

9 Hallerdt

Gesäll hos fadern murmästaren Daniel Forsberg

Murmästarämbetets historiska mästarlängd innehåller inte endast en, utan två, murmästare med efternamnet Forsberg. Mycket vanligt var att hantverksyrken gick i arv och det har i forskningen också visats på hur vanligt det var att söner till murmästare också blev murmästare i sin tur.

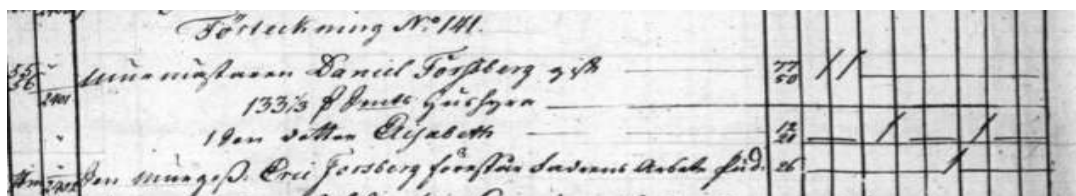
Ändå finns ingenting i murmästarlängden som antyder att Eric Forsberg skulle ha varit släkt med den andre murmästaren Daniel Forsberg, som upptas som nr 72 i ordningen. Det berättas att Daniel Forsberg haft en son vid namn Eric som var murare, men att denne Eric skulle vara samma person som murmästaren Eric Forsberg framgår inte av murmästarlängden.

Som påvisas lite längre fram råder nog inget som helst tvivel om att Eric Forsberg var son till den äldre murmästaren Daniel Forsberg. Första gången Eric Forsberg gått att återfinna i andra källor än i murmästarämbetets mästarlängd är år 1760.

Eric Forsberg var 26 år gammal, enligt mantalslängden, men hans far Daniel till åren kommen, 77 år gammal. Enligt murmästarlängden intogs fadern i ämbetet som murmästare redan år 1724, och hade ansvarat för byggandet av ett stort antal stenhus i staden. Han var också en av de två bisittarna till murmästaråldermannen.

Murmästaren Daniel Forsberg är omnämnd i publicerad forskning på olika ställen, men någon artikel som fokuserat på hans gärning ser inte ut att ha skrivits. Det ryms dock inte inom denna berättelse. Daniel Forsberg tillhör inte heller, trots alla byggnader han ansvarat för och den långa tid han verkade som mästare, även som bisittare, inte till de mer kända murmästarna som anses mest framstående.

Till del kan detta säkert bero på slumpen, då intresset för murmästarna i senare tidars arkitekturhistoriska forskning till stor del utgått från byggnader som fortlevat till modern till. Merparten av de stenhus som byggdes på 1700-talet av privata byggherrar, inte minst i Klarakvarteren, med murmästare som både arkitekt och byggmästare, är idag rivna och fokus i forskningen är ofta kring byggnader som finns än idag.

Förteckning N:o 141.	
Murmästaren Daniel Forsberg 7/8	1724
153/3 P. Gustafson	
18/11 Sönnen Elisabet	1760

Mantalslängden från år 1760 med sonen murgesällen Eric hos fadern murmästaren.

Källa: Stockholms stadsarkiv, Överståthållarämbetet för uppbördsärenden. G 1 BA:21 s 341.

Bosatt i faderns hantverkargård på Norrmalm

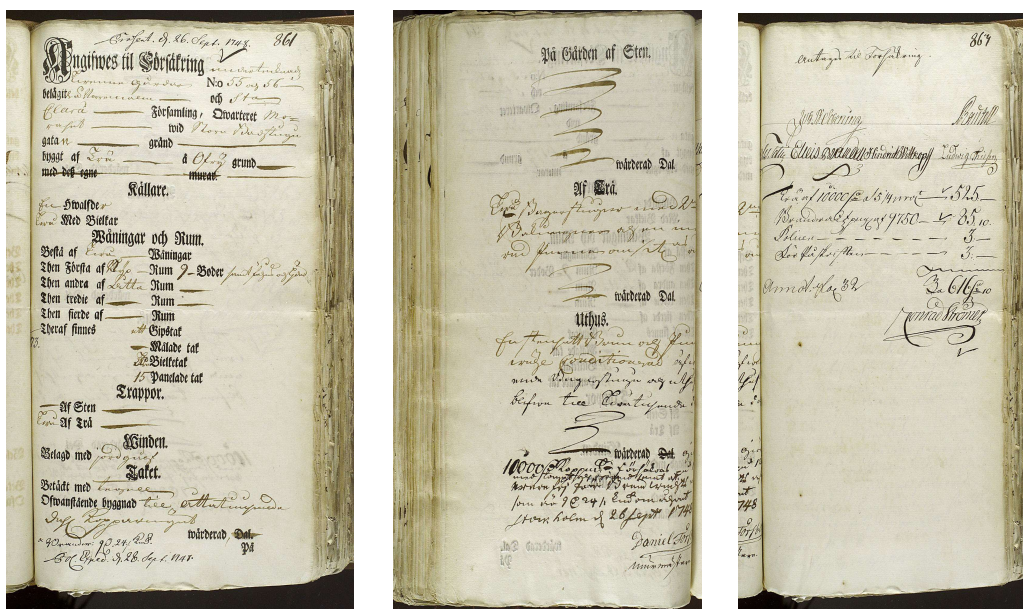
Av mantalslängden från år 1760 framgår att Eric Forsbergs far murmästaren Daniel Forsberg med familj var bostatt i kvarteret Träsket nr 55/56 mot Stora Badstugatan.

Fastigheten som fadern Daniel Forsberg ägde var belägen på tomt nr 5 i det som idag kallas kvarteret Moraset 5, med adress Sveavägen 40 i hörnet mot Kammakargatan. Även kvarter Moraset kallades oftast Träsket vid denna tid, i likhet med namnet än idag på kvarteret omedelbart söderut.

Kvarter Moraset är idag beläget med Adolf Fredriks kyrka som närmaste granne västerut, på andra sidan Sveavägen. Men kyrkan lade kung Adolf Fredrik grundstenen till först år 1768. År 1760 fanns i stället som närmaste granne S:t Olai träkapell, belägen där kyrkan idag ligger.

Av ett gammalt kortregister som Stockholms stadsarkiv publicerat på sin webbplats framgår att Daniel Forsberg hade köpt den ena gården (nr 56) år 1728 av jungfru Catharina Schultz och den andra gården (nr 55) år 1737 av Magdalena Örner, änka efter lantgevaldighern Johan Berg.¹⁰

Försäkringshandlingar om fastigheterna där Eric bodde finns bevarade hos Brandkontoret i Stockholm, digitaliserade och tillgängliga från deras webbplats.¹¹ Här går att läsa att Daniel Forsberg fick fastigheten försäkrad år 1748.

Försäkringsbrevet från år 1748 för Moraset 55/56.

Källa: Brandkontoret. Historiska arkivet, Verifikation vol 3 nr 160.

10 Fastighetsregister Adolf Fredrik Moraset s 68 och s 70.

11 Brandkontoret Verifikationer 1748 vol. 3 s. 861 ff

Försäkringshandlingen berättar att det rör sig om två gårdar byggda av trä å ofri grund med en välvd källare och två källare med bjälkar. Den första våningen innehöll tio rum totalt samt nio bodar och ett fähus på gården. Den andra våningen innehöll åtta rum. Ett rum har gipstak, två bjälktak och 15 rum panelade tak. Det fanns två trappor av trä och en vind med jordgolv. Taket var betäckt med tegel. Uthusen på gården av trä bestod bl.a. av två bagarstugor med två bakugnar.

Familjen Forsberg var inte den enda familjen engagerad i byggnadsbranschen i dessa delar av Stockholm. Byggnadsarbetarna i Stockholm var talrikast på Norrmalm och särskilt S:t Olofs församling hade många byggnadsarbetare.¹²

I fastigheten fanns också en hel del hyresgäster år 1760. Där bodde både handskmakarmästaren Joachim Gregorius med hustru som var moster till Eric Forsberg samt gesäller och lärlingar och tiotalet gardeshustrur och -änkor, varav flera ägde roddarbåtar, dvs. de livnärde sig som roddarmadamer på Stockholms vatten.

I mantalslängden från år 1760 är antecknat att det är Eric som förestår faderns arbete. Att gesäller som var söner till mästare övertog mesta ansvaret när fadern uppnådde hög ålder var troligen inte ovanligt.

Avled en murmästare kunde också änkan till murmästaren upprätthålla verksamheten med hjälp av murgesäller, egna söner, eller också andra murgesäller. De gesäller som hade uppsikt över övriga gesäller, direkt under mästaren, kallades ofta verkgesäller.

Det är också år 1760 som Eric börjar underteckna bygglovsritningarna till byggprojekt som sonen ledde för faderns räkning. Ansökningarna om bygglov med ritningar som Eric Forsberg undertecknade finns bevarade i Stockholms stadsarkiv, i den samling som 2011 också Unesco utsåg till ett världsminne.

Åren innan, från 1756 till 1759 hade i stället en annan av murmästarens gesäller, Petter Roos, undertecknat bygglovsritningarna på Daniel Forsbergs vägnar, men år 1760 började i stället sonen Eric förestå faderns verksamhet.

Ett av husen som Petter Roos ritade 1757 på Daniel Forsbergs vägnar står än idag kvar på sin plats Apelbergsgatan på Norrmalm. Det är ett litet tvåvåningshus som är ganska typiskt för den typ av bostadshus för privata byggherrar som murmästarna Forsberg byggde (foto författaren).

12 Hayen s 86 (Birger Stensköld, Byggnadsarbetare i Stockholms stad.)

Byggboomen efter Mariabranden år 1759

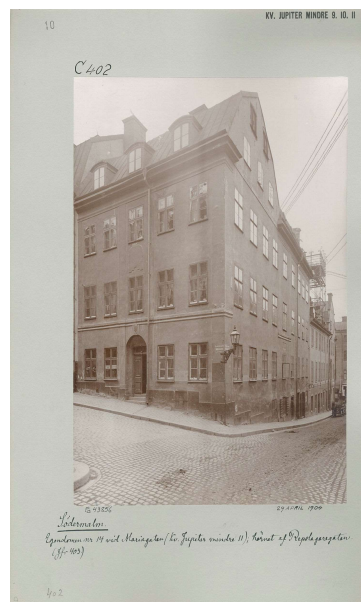
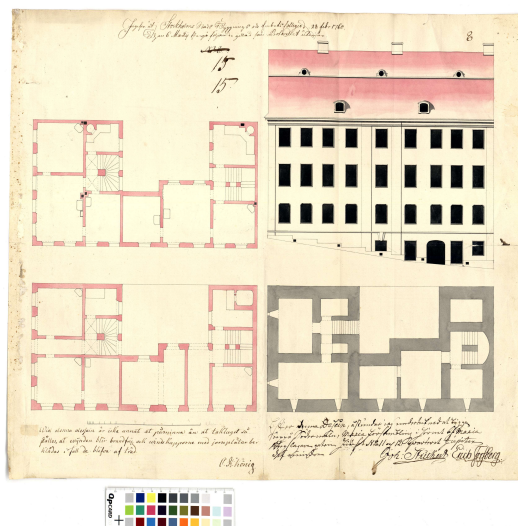
Det första byggprojektet där Eric själv undertecknade bygglovsritningarna, var ett ovanligt stort byggprojekt, ett trevåningshus på Södermalm i Maria församling som stadens ämbets- och byggnadskollegium beviljade bygglov för den 28 februari 1760.

Den stora Mariabranden sommaren innan, den 19 juli 1759, hade inneburit att inte endast Maria kyrka utan även kvarteren runtom låg helt avbrända.

Överintendenten och arkitekten Carl Johan Cronstedt, med ansvar för statens byggnader, ansvarade för återuppbyggnaden av kyrkan och vice stadsarkitekten Erik Palmstedt höll i återuppbyggnaden av stadens nedbrunna kvarter, där stadens murmästare fick i uppdrag att rita och uppföra nya stenhus på de avbrända tomterna.

Flertalet 1700-talshus som byggdes kring Maria kyrka är bevarade och är idag byggnadsminnesförklarade. Byggherrar var ofta framgångsrika och välbärgade borgare som bodde och drev sin verksamhet där och för huset som Erik ritade var handelsmannen Johan Strickert byggherre. Han hade köpt fastigheten året innan branden och fick nu lov att bygga nytt.

Men huset som Eric ritade och uppförde på sin fars vägnar revs 1939 för att ge plats åt den nya huvudtrafikleden Södergatan. Idag finns på platsen Tyrénhuset från 1997, byggt ovanpå Söderledstunneln. Huset i kvarteret Jupiter Mindre hade adress Mariagatan 14 och låg i korsningen med Repslagargatan.

Huset som Eric Forsberg ritade går att känna igen på ett fotografi från år 1904 som Stockholms stadsmuseum publicerat på sin webbplats.

Fastigheten i kvarteret Jupiter Mindre på Mariagatan 14 enligt bygglovsritningen undertecknad av Eric Forsberg år 1760 samt på ett fotografi från 1904.

Källor: Stockholms stadsarkiv, Byggnadsnämndens expedition och stadsarkitektkontor, FIAA nr NS37:1760:15 samt Stadsmuseums gråarksamling Södermalm nr 43856.

En avbränd tomt där Sveavägen idag korsar Kungsgatan

Endast sommarhalvåret kunde användas för byggarbetet. Murningsarbetena avstannade varje år i oktober och kunde inte påbörjas igen förrän i april.

För ett nybygge av ett stenhus krävdes en omfattande organisation med många arbetare. Själva murningen utfördes av murgesällerna och dess lärlingar men för beredning av murbruket krävdes ett stort antal hantlangare som byggde byggställningarna och transporterade fram teglet samt beredde murbruket genom att blanda sand och kalk med vatten på en lave av bräder.

Det är därför imponerande hur många byggprojekt murmästarna vissa år ändå hann påbörja samtidigt.

Och mindre bränder inträffade även i andra delar av staden som krävde nybyggda stenhus.

Ett par kvarter söder om familjen Forsbergs hem, längs dåvarande Stora Bastugatan – dagens Sveavägen – hade det också brunnit.

Den 20 mars 1760 köpte vaktmästaren vid Stora Sjötullen, Petter Norström en avbränd tomt i kvarteret Järnplåten av skeppstimmermannen Henric Norström. Med honom som byggherre fick Eric Forsberg nu ritningar godkända den 22 maj för bygga ett litet hus till honom, betydligt mindre än huset på Södermalm.

Där den avbrända tomten, som bebyggdes, var belägen är idag Kungsgatan, dragen genom Brunkebergsåsen. Gatan utplånade kring sekelskiftet 1900 en hel del tomter med gammal bebyggelse, bl.a. tomten som Eric Forsberg bebyggde. Tomten låg alldeles innan Kungsgatan når fram till Sveavägen på sin väg från Stureplan, dvs. alldeles i närheten av Hötorget.

Vi kan således konstatera att Eric Forsbergs båda första byggnader som han ritade blev offer för 1900-talets trafikregleringar i Stockholm.

Numera riven bebyggelse i kvarteret Järnplåten mellan Kungsgatan, Sveavägen och Oxtorgsgränd.

Källa: Stadsmuseet i Stockholm, Fotograf: Lennart af Petersens (Stockholmskällan).

Stallet till en malmgård på Norrmalm blir sidenfabrik

Malmgårdarna i Stockholm förknippas idag främst med Södermalm, då flest gårdar finns bevarade där. Men ursprungligen var det i första hand på Norrmalm som malmgårdarna byggdes.

En av dessa var den malmgård i kvarteret Kungsbacken längs Drottninggatan i dagens Adolf Fredriks församling och som tillhört Gustaf Bonde på Hässelby slott i Spånga socken, men som han just bytt bort år 1760 mot en fastighet i kvarteret Rosenbad i Klara.

Sidenvävaren Daniel Ulrik Geist hade 1761 köpt malmgården efter att året innan, 1760, hade Geist fått sidenfabriksprivilegier.

Från 1750-talet och fram till överflödsförordningarna 1766 var sidenindustrins storhetstid i Stockholm. För att minska behovet av import från Kina uppmuntrades en svensk sidenindustri. Särskilt i början av 1760-talet ökade antalet fabriker exponentiellt och år 1762 var så mycket som 2000 sidenarbetare sysselsatta vid fabrikerna.

Enda bygglovsritning, undertecknad av Eric Forsberg, som inlämnades åren 1761 till 1763 och finns bevarad avsåg ombyggnaden av stallet till silkesfabrik och bostadsrum för silkesarbetare.

Ulrik Geists sidenfabrik hade 1761 så mycket som 15 vävstolar igång med 51 arbetare vid slutet av år 1762, framgår av stadens till Kommerskollegium inlämnade årsberättelse över fabriker,¹³ så ombyggnaden som Eric Forsberg ritade och ledde resulterade i en omfattande verksamhet.

Efterfrågan på sidentyg upphörde dock i princip genom överflödsförordningarna 1766 där siden förbjöds i kläder och år 1772 såldes malmgården på auktion. Sidenindustrin hade helt kollapsat.

Köpare blev traktören, dvs. restaurangägaren, Jacob Christian Mum, som även Bellman skaldade om (*"Med skorpan mellan tummen/emot en kaffeskänk/jag sitter här hos Mummen/och visslar på en bänk."*, Fredmans testamente nr 214).

Malmgården förblev sedan krog under lång tid, senare kallad *Mon Bijou*. Byggnaderna inklusive det stall som en tid var silkesfabrik revs i början av 1900-talet men vid Drottninggatan 114 B (tidigare 108) i höjd med Rådmansgatan.

Malmgården på Drottninggatan som var sidenfabrik och sedan krog.

Källa: Stadsmuseet i Stockholm. Fotograf: Larssons Ateljé (Stockholmskällan).

¹³ Kommerskollegium, Första serien, Dia1:18 s 61 (1762-63)

Murmästare krisåret 1763

År 1762 den 23 februari godkände också staden ritningar till ett litet tvåvåningshus vid dagens Klara Norra Kyrkogata 30 i det kvarter som idag heter Apeln, men vid den tiden kallades Pilträdet.

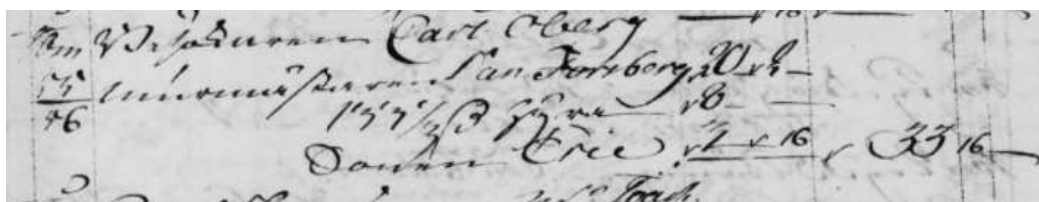
Det var parmmätaren Eric Säfström som var byggherre. Parmmätarna var de tjänstemän i staden som mätte höet och veden som inresande bönder medförde till försäljning vid stadens torg.

Eric börjar nu känna sig mogen att ansöka om inträde i murmästarämbetet och framställer ett mästarstycke som ämbetet godkänner, dvs. en ritning som granskas av åldermannen och de båda bisittarna.

Eric Forsberg avlade sitt mästarstycke nr 66 år 1763 och inträdde som murmästare nr 96 i ämbetet samma år.

I taxeringslängden för år 1762 antecknas dock Eric fortfarande endast som son till murmästaren Daniel.

Sonen Eric hos murmästaren Forsberg i mantalslängden 1763.

Källa: Stockholms stadsarkiv. Överståthållarämbetet för uppbördsärenden G I ba 21 s 426.

Ekonomiskt mycket svåra och politiskt mycket oroliga tider var det som Eric Forsberg skulle försöka starta sin verksamhet som murmästare i, 30 år gammal.

Sverige drabbades år 1763 hårt av den europeiska handelskris som bröt ut, sedan handelshusen i Amsterdam och Hamburg spekulerat alltför djärvt i krigskonjunkturen under det just avslutade sjuårskriget (som i Sverige ofta kallas

pommerska kriget). När handelshusen ställde in betalningarna ledde det till stora problem för Sveriges utrikeshandel.¹⁴

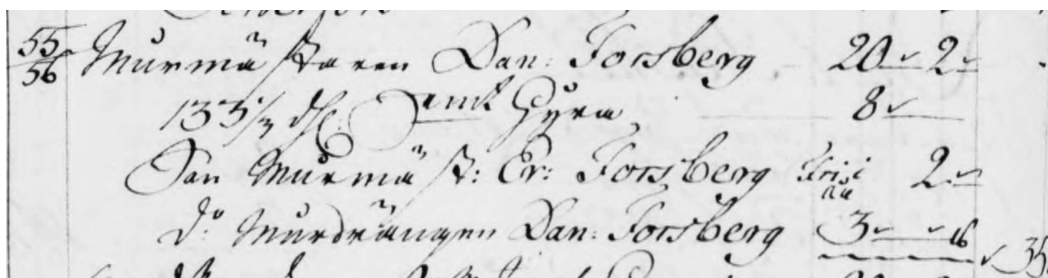
Redan med början år 1760 hade Sverige haft en mycket hög inflation, som medfört en hel del spekulationer på fastighetsmarknaden. År 1763 gjorde svenska fabriker och företag i mängd konkurs, penningvärdet sjönk drastiskt och statsskulden sköt i höjden. Året efter att Eric blivit mästare, år 1764, var priserna dubbelt så höga som 1755.

Handelsmannen Johan Stryckert, som varit byggherre för det stora husbygget vid Maria kyrka några år tidigare tillhörde också dem som drabbades ekonomiskt krisåret 1763. Av taxeringslängden för år 1762 framgår att handelsmannen Strickert nu bebor sitt eget hus men har ännu inte fått några hyresgäster att få intäkter från.¹⁵ Och av taxeringslängden från år 1763 framgår att han nu är fattig även om ett fåtal hyresgäster flyttat in.¹⁶

De sista byggprojekten i Stockholm

Året 1764, efter det stora krisåret, är Eric Forsberg nu även i taxeringslängden antecknad, både som son till murmästaren Daniel Forsberg, men samtidigt också murmästare själv.

Anteckningen är det tydligaste beviset på att murmästaren Eric Forsberg är son till murmästaren Daniel Forsberg, något som murmästarämbetets historiska mästarlängd snarast motsäger.

Anteckningen i kronotaxeringslängden om de båda murmästarna Forsberg år 1764.

Källa: Stockholms stadsarkiv. Överståthållarämbetet för uppbördsärenden G I aa 67 s 393.

Inför byggsäsongens start 1764, den 27 mars, godkände staden ritningarna för ett mer rejält bygge igen, det första sedan 1760. Det var ett tvåvåningshus med vindsvåning i Klarakvarteret på Gamla Brogatan 27, som då kallades Långbrogatan i kvarteret Pilen (äldre nummer 10, nya numret 4).

Fastigheten hade kanslisten Nils Elglund, köpt av hökaren Dahlberg den 13 april

14 Riksbanken 350 år s 94

15 Överståthållarämbetet för uppbördsärenden G I AA:64 s 669

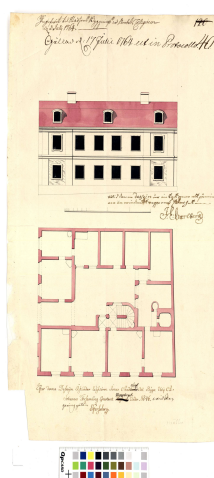
16 Överståthållarämbetet för uppbördsärenden G I AA:66 s 641

1761. Huset som Eric Forsberg byggde kom att behållas i släkten Elglunds ägo till 1812 då det köps av rådman Lorentz Wilhelm Richnau. Det revs och ersattes 1898 med det hus som fortfarande finns kvar på adressen.

Lite senare samma år 1764, den 17 juli, godkände staden det som kom att bli de sista bygglovsritningarna som Eric Forsberg undertecknade i Stockholm. Det var åter igen en något större nybyggnad av ett bostadshus med visitören Jonas Sandelius som byggherre i kvarteret Hägerberget (nr 89, numera kvarteret Höjden 14) på dagens Regeringsgatan 103 i hörnet mot Jutas Backe upp till dagens Johannes kyrka där det vid den här tiden endast fanns ett träkapell. Regeringsgatan kallades vid den här tiden Nya vägen.

Visitör, eller besökare, var titeln på en tulltjänsteman. Sandelius hade köpt tomten år 1762 och efter krisåret 1763 vågade han sig nu på att bygga ett tvåvåningshus.

Bebyggelsen i kvarteret Hägerberget längs Regeringsgatan är sedan länge riven och här finns ett förhållandevis nybyggt kontorshus idag. Hur bebyggelsen såg ut vid sekelskiftet 1900 framgår av ett bevarat fotografi.

Fastigheten i kvarteret Höjden 14 på Regeringsgatan 103 med ritningen som Eric Forsberg undertecknade 1764 och foto från sekelskiftet.

Källor: Stockholms stadsarkiv, Byggnadsnämndens expedition och stadsarkitektkontor, FIAA nr NS37:1760:15 samt Stadsmuseet i Stockholm, Fotograf: Severin Nilsson (Stockholmskällan).

Daniel Forsberg övertar ansvaret – men vilken Daniel?

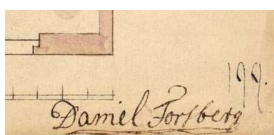
Bara en månad efter att Eric lämnat in sin sista bygglovsritning ser det vid första påsyn ut som att den gamle murmästaren Daniel Forsberg åter börjat underteckna bygglovsritningar för de forsbergska byggprojekten.

I kvarteret Bryggaren 10 (=6) på Gamla Munklägersgatan, dvs idag kvarteret Bryggmästaren mot Gamla Brogatan mellan Klara Norra kyrkogata och Målargatan i Klarakvarteren byggde Daniel Forsberg ett större huskomplex åt skutskepparen Petter Fernström och i kvarteret Trollhättan 49 (=9) i Jakobs församling där köpcentret Gallerian idag ligger nära Brunkebergstorg för skräddaren Lars Hellberg.

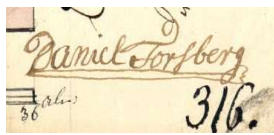
Men en jämförelse av Daniel Forsbergs namnteckningar för från 1730-talet till mitten av 1750-talet och namnteckningarna som finns på ritningarna från 1764 och framåt visar att det inte kan vara samma Daniel Forsberg.

Allt pekare på att det i stället är Daniel Forsbergs yngre son Daniel Forsberg som nu börjar underteckna ritningarna. Han var vid den här tiden dryga 20 år gammal och hade säkert hunnit lära sig muraryrket tillräckligt av fadern och äldre brodern Eric.

Namnteckningar på ritningar inlämnade av Daniel Forsberg 1738-1758

1738

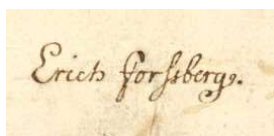

1748

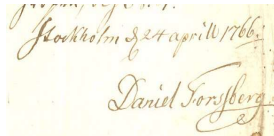

1758

Namnteckningar på ritningar inlämnade av Eric & Daniel Forsberg 1764-1769

1764

1766

1769

Obetald skråavgift och fadern murmästaren sjuk

I den historik över Murmästarämbetet som publicerades till 450-årsjubileet år 1935 berättas att Eric Forsberg "ej erlagt kvartal sedan 1765".

Murmästarämbetet samlades – som de övriga skråna – till kvartalsmöte varje år under åldermannens ledning och i samband därmed betalade murmästarna medlemsavgiften – kvartalspenningen – som finansierade ämbetets verksamhet. Eric Forsberg hade således endast ingått i ämbetet ett år innan han upphör att betala den obligatoriska avgiften.

Sista anteckning som går att finna om Eric Forsberg som murmästare i Stockholm är från kronotaxeringslängden för år 1765, där han fortfarande är skriven i kvarteret Träsket nr 55-56 omedelbart efter murmästaren Daniel Forsberg. Nu anges inte längre att det är far och son men de båda bor tillsammans fortfarande.

55	Murmästaren Daniel Forsberg	1.4
56	133/3 Ögrens Ögren	8
	Jonas Daniel Forsberg	3
	Murmästaren Eric Forsberg	16
	Ögrens Ögren	35.16
	Ögrens Ögren	20
	Ögrens Ögren	22

Sista anteckningen om Eric Forsberg i Stockholm i taxeringslängden för 1765.

Källa: Stockholms stadsarkiv, Överståthållarämbetet för uppbördsärenden. GIAA:69 s 434v.

En anteckning i avkortningslängden som fogats till taxeringslängden för år 1765 berättar också att fadern murmästaren vid det här laget är både sjuk och sängliggande och vid den tidpunkten i november inte hade några arbeten.

"Althenstund Murmästaren Danj.Forsberg med Adjunctus Pastoris Jonas Qvillius, hanskmakaren Jochim Gregorii och snickaren Lorens Löfstedts attester af d. 27 Nov. 1765 bewist sig nu mere ickke Hafde någre Arbetare, wara 80 år gl., siuk och sängliggande; För then skull befrias han för desse 27 daler silvermynt Personella utskylder."

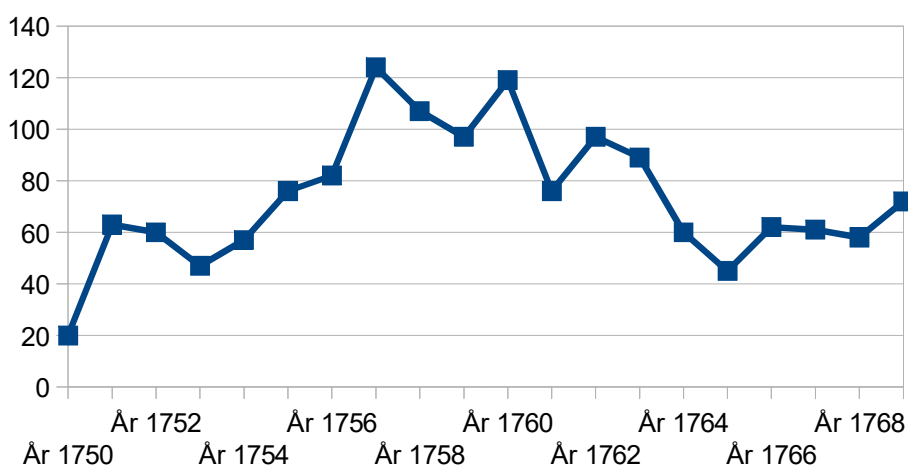
55	Murmästaren Dan. Forsberg	2.4
	Ögrens Ögren	1.4
	Ögrens Ögren	1.4

Avkortningslängden 1765 som berättar om fadern Daniels sjuklighet.

Källa: Stockholms stadsarkiv, Överståthållarämbetet för uppbördsärenden. GIAA:69 s 465.

Den gamle murmästaren Daniel Forsberg, hans son murmästaren Eric Forsberg och deras gesäller var säkerligen dock inte ensamma bland verksamma inom byggbranschen i Stockholm om att vara utan arbete år 1765.

En jämförelse mellan antalet inlämnade bygglovsritningar till stadens byggningskollegium som är bevarade visar den tydliga nedgången med en halvering av antalet ritningar per år under 1760-talets början till en bottennotering år 1765.

Det ska sägas att det har ifrågasatts om i själva verket endast 10% av beviljade bygglovsansökningar motsvaras av bevarade ritningar.¹⁷ Det har dock även visat sig en kraftig ökning av antalet bygglovsansökningar i kollegiets protokoll under 1750-talet och början av 1760-talet i en annan undersökning.¹⁸

Möjligen kan skillnaden också bero på att antalet bygglovsansökningar avsåg både arbeten i sten och i trä, men det som i första hand krävde inlämnade ritningar synes ha varit byggande av stenhus, dvs. det som murmästarna ansvarade för. Byggmästarnas (timmermännens) arbeten med trähus var i mindre utsträckning baserat på godkända ritningar, men detta påverkar ju främst statistiken för just byggmästare mer än murmästare.

Skråväsendet innebar en reglering av näringslivet i syfte att undvika konkurrens. Murmästarna kom, i likhet med de andra hantverksmästarna, sins emellan överens om priserna för arbetet i syfte att undvika inbördes konkurrens och kontrollera nyetableringar först och i första hand låta mästarnas söner bli mestare.

Skråämbetena var angelägna om att inte så många mestare antogs i ett visst hantverk i en stad att det blev svårt för befintliga hantverkare att försörja sig. Och under frihetstiden fick skråna år 1734 borgarståndet med sig att driva igenom i riksdagen en regel som gjorde det möjligt för skråämbeten och städernas råd att inte anta fler mestare än vad som var lämpligt för att inte riskera överetablering.¹⁹

Trots detta menade murmästarämbetet i Stockholm år 1766 att en situation

¹⁷ Pursche s 184

¹⁸ Hall 1987 s

¹⁹ Edgren 1996 s 18

ändå uppstått att för många murmästare blivit antagna i staden under senare år.

Ämbetet skrev till riksdagen och klagade över *"at de innom Embetet warande mästare ju desse senare åren blifvit förökta till ett antal, som wida öfwerstiger behovet, är en bedröfvelig sanning."*²⁰

Stadgarna för murmästarämbetet i Stockholm angav ända sedan 1600-talet att inte fler än 12 murmästare fick finnas i Stockholm. Första halvan av 1700-talet var också antalet murmästare betydligt färre och nästan i sin helhet invandrade tyska mästare, värvade för att först och främst kunna arbeta med det krävande bygget av Stockholms slott. Daniel Forsberg var en period den ende svenskättade murmästaren, bland i övrigt enbart invandrade murmästare från Tyskland.

Men vid 1750-talets början hade antalet murmästare ökat så att ämbetet i Stockholm uppnått 12 mästare. Murmästarämbetet gjorde därför allt man kunde för att försena inträdet av ytterligare murmästare, men kampen var ojäm, då möjligheter fanns för gesällers om nekades att överklaga till stadens råd och till Kommerskollegium och därigenom bli mästare.

Vid mitten av 1760-talet hade därför antalet murmästare kommit att överstiga gränsen på 12 mästare, samtidigt som den ekonomiska krisen innebar att antalet byggprojekt gick ned dramatiskt.

Det fanns flera bakomliggande orsaker till den stora nedgången i antalet byggprojekt år 1765. Året var oroligt både politiskt och ekonomiskt i Stockholm.

Stockholms handelsborgmästare, grosshandlaren Gustaf Kierman, lyckades övervinna krisen 1763 men sedan mösspartiet vunnit över hattpartiet i riksdagsvalet hösten 1764 påbörjades en politisk rättskipning mot Kierman utanför domstolsväsendet våren 1765 som kulminerade när borgmästare Kierman arresterades den 4 maj.

Den kvällen utbröt oroligheter med stenkastning och fönsterkrossning utanför Kiermans bostad. Kierman var frontfiguren för hattpartiets försök att behålla penningvärdet, genom ett hemligt växelkontor, som dock havererat 1760.

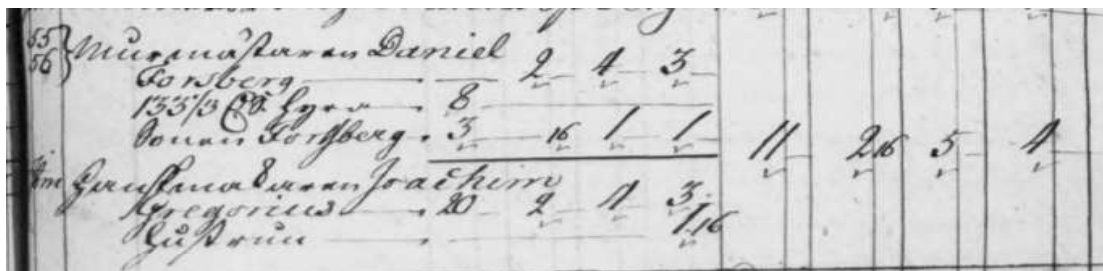

Grosshandlaren Gustaf Kierman, handelsborgmästare i Stockholm 1757-1765.

20 Alm 1935 s 180

"wistas utrikes och owisst om han lefver" - rymd!

År 1766 finns inte Eric Forsberg längre upptagen som skriven i fastigheten på Norrmalm. Endast fadern och sonen Forsberg som inte är murmästare är skrivna, dvs. sonen Daniel.

55	Murarna Daniel	2	4	3					
56	Forsberg	8							
	133/3	3	16	1	1	11	26	5	1
	Bornas Forsberg								
	im Grefvna Daniel	2	1	3					
	Gregorius								
	Grefvna								

Kronotaxeringslängden 1766 där inte längre Eric Forsberg bor kvar.

Källa: Stockholms stadsarkiv, Överståthållarämbetet för uppbördsärenden. GIAA:72 s 696h.

Även år 1766 lämnade yngre brodern undertecknade yngre Daniel Forsberg ett par bygglovsansökningar men från Eric Forsbergs hand finns inga ansökningar.

Tobaksfaktoristen Carl J. Lingström fick hjälp med ritningarna till sitt nya hus i kvarteret Rörstrand, mellan Drottninggatan och Rörstrandsgatan och snickaren Lorens Löfstedt, som i november året innan intygat att fadern murmästaren var gammal och sjuk, fick hjälp av sonen Daniel med ritningar för att bygga sin gård i Styckgjutargränd 34, kvarteret Gropen nr 4 (=3) där idag Sergels torg ligger.

Därefter, åren 1767 och 1768, lämnades inte en enda ritning in undertecknat med efternamnet Forsberg.

Tiden från 1700-talets mitt och hundra år framåt är också känt som stagnationsperiod i Stockholm stora svårigheter på arbetsmarknaden och en demografisk nedgång.²¹

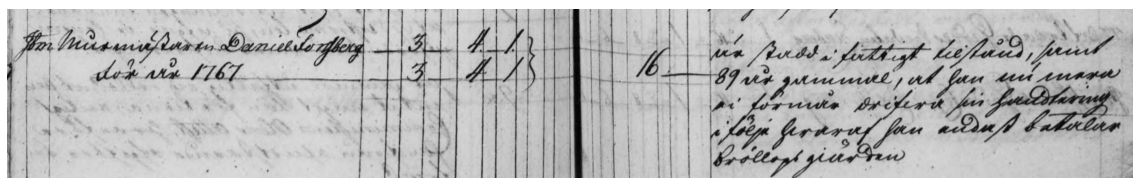
Sedan mösspartiet kommit till makten 1765 fick Riksbanken i uppdrag att återställa penningvärdet till vad det en gång varit innan hattarna tog över. Mössornas politik innebar en ekonomisk återhämtning genom att avveckla alla subventioner till storföretagare som hattarna, minskad penningmängd på marknaden och en deflation i stället för den tidigare kraftiga inflationen.

Men deflationen blev åren 1766-1768 så hög att antalet konkurser bland fabriker och företagare också ökade kraftigt vilket medförde en kraftigt ökad arbetslöshet med konsekvens att hattarna återtog makten igen år 1769.

Kombinationen av den höga åldern och de ekonomiskt svåra tiderna blev murmästaren Daniel Forsberg övermäktigt. För år 1767 antecknades, enligt

²¹ Hayen s 51 (Eggeby Nyberg Stad i stagnation 1720-1850 i Staden på vattnet del 1 s 187)

avkortningslängden till 1768 års kronotaxeringslängd att Forsberg "är stadd i fattigt tillstånd, samt 89 år gammal, och han numera ei förmår drifwa sin handtering i följe hvaraf han endast betalar bröllopsgiärden."

Avkortningslängden för 1768 som berättar att Daniel Forsberg är "stadd i fattigt tillstånd".

Källa: Stockholms stadsarkiv, Överståthållarämbetet för uppbördsärenden G I AA:79 s. 1418.

Att det var dåliga tider i Stockholm vittnar också dagspressen om. I Dagligt Allehanda den 11 maj 1768 är införd en klagoskrift över svårigheterna för bryggare och bagare att få affärerna att gå ihop på grund av högre inköpspris och färre kunder "sedan så många fabriksarbetare, hantverksfolk, murare och timmermän äro borta, och gatutiggare kommo i stället; utan ock den stora svårighet med penningars indrivande i dessa medellösa och bekymmersamma tider."

Den 15 december 1769 avlider så den gamle murmästaren. Bouppteckningen efter Daniel Forsberg började upprättas den 27 mars 1770. Den ger inledningsvis en uppseendeväckande upplysning om sonen Eric. Här berättas att "sonen, Muraren Eric Forsberg, wistas utrikes och owisst om han lefver".²²

Att Eric inte var utrikes vid den tidpunkten vet vi. Men det kan mycket väl ändå ha varit så att Eric rest utrikes innan han anlände till Landsberga gård, utan att familjen och murmästarna i Stockholm kände till detta.

Någon visshet om Eric reste utrikes eller ej går förmodligen inte att få då handlingarna rörande utfärdandet av av utrikes pass för Stockholms invånare förstördes i den stora gallringen på 1860-talet i Slottskansliets äldre arkiv.

I den historik över Murmästarämbetet som publicerades till 450-årsjubileet år 1935 berättas att Eric Forsberg till slut 1772 antecknad "Rymd", varefter han "försvinner ur kvartalen", dvs. inte längre upptas som murmästare i bokföringen för uppbörd av kvartalspenningen.

Syskonen länge kvar i föräldrahemmet efter faderns död

Bouppteckningen som började upprättas år 1770 efter Daniel Forsbergs bortgång kom att slutföras med underteckande först sex år senare, den 2 april 1776.

Det är inget rikt borgarhem som upptecknas i bouppteckningen. Den ekonomiska krisen har satt sina spår. Tillgångarna värderades till 10342 daler och även skulderna, märkligt nog, till exakt samma belopp.

²² Bouppteckningen

Av tillgångarna utgjorde 10000 daler fastighetsvärdet och 150 daler den begravningshjälp som murmästarämbetet bidrog med. Av skulderna utgjorde 5000 daler ett lån hos stadens justitiekollegium med fastigheten som säkerhet och en skuld för obetalda avgifter till murmästarämbetets dödlåda på 1349 daler.

Att skulden totalt sett blev exakt 10342 daler berodde på att återstoden av tillgångarna efter att skulderna dragits av, 1283 daler, behölls odelat med hänsyn till den testamentariska disposition som fadern i vittnens närvaro skriftligt författat den 4 november 1769.

Testamentet angav att sonen Daniel får ärva boet odelat med hänsyn till att fadern i två års tid *"för siuklighet ej sjelf kunnat bestyra om sin egendoms wårdande, Reparerande och uthyrande med mera"* utan allt ansvar vilat på sonen Daniel.

Vid faderns bortgång bodde Eric Forsbergs yngre bröder, murgesällen Daniel och murdrängen Samuel båda med sina familjer i faderns hus och även äldsta dottern Juliana bodde här med sin man juvelerargesällen Jacob Thun.

Övriga rum i huset var uthyrda. Där bodde fortfarande morbror handskmakaråldermannen Gregorius med hustru, gesäll, ett par lärgossar och en piga. Och så fanns som hyresgäster också hovhandskmakaren Carl Sempf samt sex gesäller och drängar till olika hantverkare och tre gamla änkor till hantverkare.

Handsmakaren Gregorius dör i april 1771 och ganska snart flyttar sonen Daniel också ut från huset. I stället flyttar yngsta system Elisabets med maken murgesällen Jonas Bergman in. I övrigt hyrs huset ut i samma omfattning som förr.

Först den 2 april 1776 undertecknas bouppteckningen efter Daniel Forsberg. Möjligen kan det testamentariska förordnandet ha bidragit till förseningen, eller också är det ovissheten kring var den äldste sonen egentligen håller hus som gör att bouppteckningen tar sådan tid att slutföra.

Efter 1776 görs i skattelängderna en uppdelning av huset mellan de fyra syskonen, varav tre fortfarande bebor sin andel, medan sonen Daniels andel hyrs ut. Yngste sonen Samuel är vid den här tiden anlitad av murmästaren Henric Elies.

Elies hade antagits av Kungl. Maj:t som murmästare 1768 som ansvarig för bygget, av Adolf Fredriks kyrka, som kung Adolf Fredrik själv lade grundstenen till detta år, alldeles utanför murmästaren Forsbergs hus längs Stora Bastugatan.

En samtida berättelse beskriver händelsen så här:

*"Det var ock vid denna grundstens läggning, och då allt således slutades, som Kongl. Maj:t täcktes i Nåder, till murmästare i ämbetet förordna werchgesällen Hind. Elies, hwilken som werkgesäll, för Afl. Slottsmurmästaren Kiörners Enkas räkning, wid kyrkan arbetade; och tillsade Herr Öfwerståthållaren Lantinghausen att sådant å agtsamhet skulle sin sak, till kyrkans bästa, fullgjöra. Och som vid slike tillfällen är brukeligt, att slefwen och hammaren tillfalla Murmästaren, så skedde det ock här, att Elies dem undfick."*²³

Men det ska bli ett slut på dödsbodelägarnas samägande av fastigheten invid den nybyggda Adolf Fredriks kyrka, som invigdes 1774, så småningom.

23 Adolf Fredriks kyrka s. 9

Slottskansliet under Överståthållaren i Stockholm bestämmer den 1 juli 1778 genom ett utslag att fastigheten måste gå till försäljning på stadsauktion. Utslaget finns inte bevarat så exakt bakgrund är inte möjlig att veta, men vanligen var sådana utslag då, som nu, ett åtgärd för driva in skulder. Det dröjde dock flera år innan auktionen ägde rum och sonen Daniel hann avlida i lungsot i december 1779.

Den 2 februari 1782 köper så borstbindaren Eric Thun fastigheten på auktion. Borstbindaren bestämde sig för att riva de gamla trähusen och bygga nytt stenhus på tomten. I oktober 1782 inlämnades bygglovsritningarna och bygget bör ha ägt rum sommaren 1783.

De tre syskonen Forsberg som bott kvar i föräldrahemmet flyttade år 1783 till grannkvarteret Oxhuvudet, där de hyrde rum hos bryggäränskan Malmgren på Luntmakargatan.

Muraren Forsbergs trähus längs Stora Bastugatan var till sist historia.

Blev Lagunda härad trogen

Det är nu dags att återvända till Biskopskulla socken i Lagunda härad i Uppland.

Vi vet nu att Eric Forsberg ströks från murmästarämbetets förteckning över murmästare som "rymd" år 1772, då han verkat som murmästare på Landsberga gård i fem år.

När Eric anländer till Landsberga gård år 1768 pekar mycket på att han inte kommit direkt från Stockholm, utan varit utrikes ett, eller ett par år. Med tanke på svårigheterna att försörja sig som murmästare vid den här tiden i Stockholm är det inte förvånande att han valde att inte återvända till staden.

Att han inte var den ende murare i Stockholm sökte få anställning i landsorten vid den här tiden visar också en annons i Dagligt Allehanda den 12 augusti 1771:

"En skickelig man, som förstår lantushållning, samt lärt murarprofession, kan även med timmermansarbete, åstundar bliva antagen såsom fogde eller murmästare hos något hederligt herrskap på landet; underrättelse härom kan fås uti tobaksboden vid Södermalmstorg och hörnet av Hornsgatan."

Forsberg var också i skuld till murmästarämbetet för obetalda skråavgifter, något som kanske kan ha bidragit till att han valde att bryta kontakten med familj och tidigare arbetskollegor i Stockholm.

När han efter fem år på Landsberga gård väljer att åter röra på sig, är det inte förvånande att han väljer att finna sin utkomst på annan ort på annan ort än Stockholm.

Flygelbygge på Friberg med bryggaren Lampas i Stockholm folk

I mantalslängden år 1773 är murmästaren Forsberg inte längre skriven på Landsberga gård i Biskopskulla socken. I stället finner vi familjen skriven i närbelägna Fittja socken, på Fribergs herrgård, som idag är en konferensanläggning i herrgårdsmiljö, under benämningen Friibergh Herrgård.

De som innehar Friberg i mantalslängden år 1773 anges vara *"bryggaren i Stockholm Lampas folk"* med inspektorn Ramsin, husjungfrun Holm, drängar och pigor samt en mjölnare.

Eric Forsberg bland bryggarens Lampa i Stockholm folk år 1773.

Källa: Riksarkivet Uppsala, Länsstyrelsen i Uppsala län. Landskontoret I. Eic:90 s 101.

Ägaren av Fribergs herrgård i dåvarande Fittja socken, handelsmannen i Stockholm Johan Vilhelm Buckau, hade just avlidit år 1772, och gården övergått i hans tre minderåriga barns ägo. Änkan Hedvig Lampa var dotter till hovbryggaren Per Lampa och det blir änkans släktingar – bryggaren Lampas folk – som tar hand om gården.

Änkans syster Johanna Sofia Lampa gifte sig i september 1773 med den unge 22-årige friherren ochpagen vid hovet, Per Adam Strömberg och de kommer att arrendera Fribergs herrgård från år 1773, även om de förmodligen mest bodde i Stockholm. Strömberg är senare mest känd som landshövding i Västerbotten under kriget 1808-1809.

Bryggaren Lampa bodde med sitt folk inte långt från Eric Forsbergs hemtrakter på Norrmalm. Sedan 1700-talets början hade bryggarfamiljen ägt och bebott fastigheten Hästen nr 5 och 6 i Jakobs församling, belägen vid Regeringsgatan 36, i hörnet mot Hamngatan nära Kungsträdgården.

Eric Forsberg kan ha varit bekant med bryggarfamiljen Lampa genom att murmästarna byggt bryggeribyggnader i Stockholm. Daniel Forsberg hade hjälpt bryggaren Simon Wire år 1733 och bryggaren Lars Bång år 1734 att rita och bygga bryggeri samt även hjälpt bryggaren Per Lampa år 1735 med en översiktsplan till en kommande byggnad. Det här var nu givetvis många år tillbaka, när Eric Forsberg själv var nyfödd, men kontakter kan ändå ha funnits mellan bryggarens folk och murarna som byggde bryggerierna.

Ett stort behov av upprustning förelåg i Friberg som kunde kräva en murmästare och västra flygeln började byggas just då. Troligast är att Eric Forsbergs uppdrag på Friberg var just arbeten förknippade med bygget av den nya flygelbyggnaden.

Byggnaden finns beskriven närmare i ett värderingsinstrument för brandförsäkring år 1809. Här framgår att den gamla karaktärsbyggnaden (manbyggnaden) inte längre bebos, utan det är den västra flygeln som använts som huvudbyggnad. Flygeln bestod då av en våning med nio rum och fyra vindskamrar och var 34 alnar (16 meter) lång och 18,5 alnar (9 meter bred), "uppsatt för 39 år sedan" (dvs. 1770).²⁴

Här på Friberg föddes också en son till muraren och hans hustru Anna den 22 april 1773 och som döptes till Johan Daniel.

²⁴ Brandförsäkringsverket FI:32 nr 7726

Åter till Landsberga för tarvbyggnadens underhåll

Efter ett par år hos Lampas folk på Fribergs herrgård återvände Forsberg igen till Landsberga herrgård år 1774, fortfarande med titeln murmästare, trots att murmästarämbetet i Stockholm två år tidigare strukit honom som "rymd".

Landsberga	52	von Walden	11	3	5
von Walden			1		1
Lars, Jan, Olof, Gustaf			4		4
Gnaja 2, Lila, Margareta, Perika					
Perika 2, Anna			8		8
Gårdsmännen	11		9		18
Eric Forsberg	11		9	1	13

Eric Forsberg åter i Landsberga och familjen von Waldow år 1775.

Källa: Riksarkivet Uppsala, Länsstyrelsen i Uppsala län. Landskontoret I. Eic:92 s 98.

Året innan, den 10 september 1773, hade laga husesyn ägt rum, till följd av att Thure Gustaf Rudbeck överlämnat innehavet av Landsberga till sin efterträdare som chef för Upplands regemente, generalen Fabian Casimir Wrede (1724-1795).²⁵

Varken Rudbeck eller Wrede närvarade själva vid husesynen. De hade försett medarbetare med fullmakter att företräda dem, men Adolf Fredrik von Walden var närvarande samt företrädare för kronans räkning genom en kronobefallningsman under landshövdingen och företrädare för Upplands regemente.

Vad gäller karaktärsbyggningen konstaterades att den *"icke kunde till beboende bruk här göras"* och det föreslogs att Krigskollegium borde låta försälja den som rivningsobjekt till högstbjudande.

Vad gäller tarvbyggnaden, som beboddes av von Walden, konstaterade rätten att *"stenfoten och skorstenen äro nu även i stånd satte och rappade, samt knutarna med brädor tillföre försvarliga beslagna"*.

Gissningsvis är det detta arbete som Eric Forsberg varit sysselsatt med åren 1768-1772. Men synerätten konstaterar att ytterligare underhåll krävs på tarvbyggnaden för att den skulle kunna hålla över tid. Så här skriver synerätten:

"... men i anseende till väggarna uti vilka besynnerligast på ytterväggaren och bågge gavlarne flera stockar av vädrets våldsamhet redan anstrukne blivit, finner synerätten, såframt nämnda byggnad skall undvika, att eljest i förtid ombyggd bliver, vilket på en så skoglös ort, som här, olägenhet medföra, att densamma bör utomkring överallt med bräder beslagna varda, så densamma sedermera med tak, fönster och det mera, behörigen vidmakthålla, uti längre tid bekvämligen kan brukas"

²⁵ Husesynsinstrumentet

och innehavas.”

Även en del annat underhållsarbete konstaterade synerätten kunde behövas vad gällde de olika ekonomibyggnaderna på gården.

Behovet av ytterligare åtgärder, efter husesynen, var säkert anledningen till att Eric Forsberg återvände till Landsberga, möjligen också i kombination med vetskapen om att den nya innehavaren Wrede var mycket byggnadskunnig, som tidigare chef för Fortifikationen, och hade bl.a. samarbetat med tidigare överintendenten och arkitekten Carl Johan Cronstedt i utvecklingen av den svenska kakelugnen. Cronstedt var den som arbetat med uppbyggnaden av Maria kyrka efter branden 1759 och där Eric Forsberg deltagit i uppbyggnaden av ett av kvarteren i närheten.

Kanske var det personkontakter i samband med att Wrede övertog Landsberga som gjorde att Forsberg nu återvände till överstebostället? Detta går det endast att spekulera kring.

Generalen Wrede valde dock, lika lite som föregångaren Rudbeck, att bosätta sig på Landsberga. Wrede hade 1768 köpt Penningby slott, söder om Norrtälje, och hade ingen anledning att bosätta sig i bostället med den helt förfallna manbyggnaden. I stället fick Adolf Fredric von Walden år 1774 förnyat arrendekontrakt och det troligaste är nog att det är von Walden som åter funnit behov av en murmästare och därför valt att anlita Eric Forsberg igen.

Bygger sig egna hus – granngården till Landsberga brinner!

Inte heller när familjen Forsberg återvände till Landsberga bosätter sig familjen vid bostället. I kyrkoböckerna är familjen antecknad på Gissle bys ägor med anteckningen ”Egna hus på Gissle ägor 1775”.

Gissle by ligger ännu längre bort från Landsberga gård än Garns by, där familjen bodde inledningsvis, ungefär fem kilometer i sydöstlig riktning.

Ytterligare en son födde hustru Anna också år 1776, döpt till Carl Eric. Men detta blev parets sista barn. Anna var också 43 år fyllda vid det här laget.

Eric Forsberg	1775
Anna Forsberg	1775
Carl Eric Forsberg	1776

Husförhörlängden där det framgår att Forsberg flyttat till "egna hus".

Källa: Riksarkivet Uppsala, Biskopskulla kyrkoarkiv AI:2 s 576 (Arkiv Digital).

Adolf Fredrik von Walden avled 1779, och arrendet övertogs av änkan Hedvig, tillsammans med gårdens intendent Nils Segrell, som hon sedan gifte sig med år 1786.

De sista åren som Eric Forsberg var skriven som murare vid Landsberga bodde

1000

Källa: Riksarkivet Uppsala, Biskopskulla kyrkoarkiv AI:3 s 242 (Arkiv Digital).

En händelse alldeles i slutet av Eric Forsbergs tid som murare vid Landsberga

Sista år som Eric är mantalsskriven i Landsberga är året därpå, år 1792, då ha

Sista året Eric Forsberg var mantalesskriven på Landsberga gård år 1703

Källa: Riksarkivet Uppsala, Länsstyrelsen i Uppsala län. Landskontoret I. E III:31 s 1

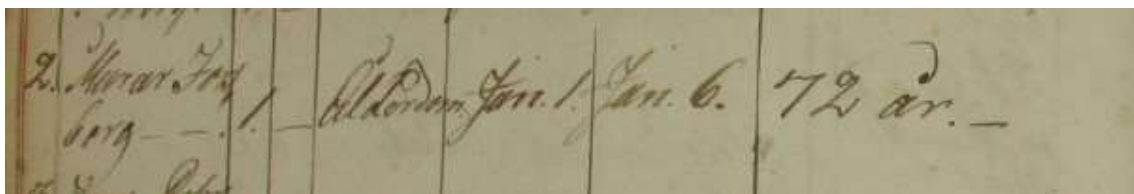
26 Ulväng 2008 s 468f.

Manbyggnaden på Landsberga var den här tiden mer förfallen än någonsin och ett nybygge krävdes. Genom att själv bidra med finansieringen fick han Krigskollegium och Kungl. Maj:t att godkänna ritningar till en ny manbyggnad 1797 och år 1801 uppfördes den nya manbyggnad som används än idag.

Den som ritade byggnaden var den arkitekt som Krigskollegium nyligen anlitat för mönsterritningar till militära boställen, Gustaf af Sillén (1762-1825), som dessutom vuxit upp på den år 1791 nedbrunna Ryda kungsgård och därför var väl förtrogen med bygden.

När von Schwerin övertog innehavet av Landsberga år 1794 får arrendatorfamiljen Segrell anledning att se sig om efter någon annan herrgård och väljer att året därpå köpa Taxnäs gård i grannsocknen Fröslunda. Hit flyttar familjen år 1797, innan den gamla flygelbyggnaden – tarvbyggnaden - rivs inför bygget av ny manbyggnad. Överste von Schwerins folk flyttar till Landsberga året därpå och när nya manbyggnaden är färdig flyttar även överstefamiljen in år 1806.

År 1806 är också det år då "Murar Forsberg" somnar in på nyårsdagen och begravs på trettondagen. "Ålderdom" har prästen antecknat som dödsorsak, 72 år gammal. Ett liv som började i huvudstadens myller och slutade på uppländska landsbygden var till ända.

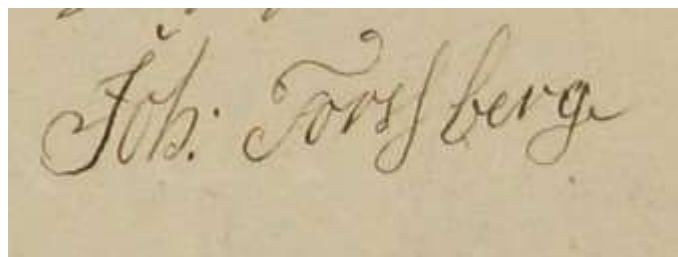

Dödsnotisen för Eric Forsberg den 1 januari 1806.

Källa: Riksarkivet Uppsala, Biskopskulla kyrkoarkiv, C:3 s. 387 (Arkiv Digital).

Av de tre barnen bildade endast sonen Johan Daniel familj. Yngsta sonen Carl Eric började ta tjänst som dräng hos bönder i trakten år 1796 men avled redan 1803, endast 27 år gammal av en halsböld.

Sonen Johan Daniel gifte sig och blev torpare, men titulerades även murare. Han levde i hembyn (Stora) Viggebys grannby (Lilla) Viggeby i Litslena socken till år 1840. Av bouppteckningen efter hans första hustru år 1812 framgår att han var skrivkunnig, något som var undantag för en torpare vid denna tid. Inte otroligt var att hans skrivkunnige far, Eric Forsberg, lärde honom skrivkonsten, något som annars var mycket ovanligt bland torpare vid 1800-talets början.

Källor och litteratur

Otryckta källor

Riksarkivet i Stockholm

Kommerskollegium, Kammarkontoret 1668-1907 (SE/RA/420132/3)

Fabriks- och industrierättelser, första serien, serie D A 1 (genom Riksarkivet, Digitala forskarsalen)

Riksarkivet i Täby / Krigsarkivet

Krigskollegium, Husesynskontoret (SE/KrA/0013)

Husesynsinstrument, serie E IV

Riksarkivet i Uppsala

Biskopskulla kyrkoarkiv (SE/ULA/10113)

Husförhörslängder, serie A I (genom webbplatsen Arkiv Digital)

Födelse- och dopböcker, serie C (genom webbplatsen Arkiv Digital)

Fittja kyrkoarkiv (SE/ULA/10255)

Födelse- och dopböcker, serie C (genom webbplatsen Arkiv Digital)

Länsstyrelsen i Uppsala län, Landskontoret 1634-1957 (SE/ULA/11035/21)

Verifikationer, serie E I C (genom webbplatsen Arkiv Digital)

Mantalslängder, serie E III (genom webbplatsen Arkiv Digital)

Stockholms stadsarkiv

Kortregister

Fastighetsregister (även applikation på stadsarkivets webbplats)

1729 och 1810 års tomtnummer (även applikation på stadsarkivets webbplats)

Adolf Fredriks kyrkoarkiv (SE/SSA/0001)

Födelse- och dopböcker, huvudserie, serie C I a (genom webbplatsen Arkiv Digital)

Död- och begravningsböcker, serie F I (genom webbplatsen Arkiv Digital)

Klara kyrkoarkiv (SE/SSA/0010)

Dopböcker, serie C I a (genom webbplatsen Arkiv Digital)

Överståthållarämbetet för uppbördsärenden, Kamrerarexpeditionen 1676-1936 (SE/SSA/0031/06)

Kronotaxeringslängder, serie G 1 AA (Digitala forskarsalen på webbplatsen)

Register till kronotaxeringslängder, serie G 1 AF (Digitala forskarsalen på webbplatsen)

Mantalslängder, serie G 1 BA (Digitala forskarsalen på webbplatsen)

Register till mantalslängder och mantalsuppgifter 1652-1896, serie G 1 BC (Digitala forskarsalen på webbplatsen)

Justitiekollegium 1637-1856, Förmyndarkammaren 1667-1924, Rådhusrättens 1:a avdelning 1850-1924 (SE/SSA/0145A)

Bouppteckningar 1598-1824, serie F I A (genom webbplatsen Arkiv Digital)

Byggnadsnämndens expedition och stadsarkitektkontor (SE/SSA/0174)

Bygglovsritningar 1713-1874, serie F 1 AA (applikationen "Bygglov 1713-1874" på webbplatsen)

Stadsmuseet i Stockholm

Stadsmuseets gråarksamling

Lantmäriet

Lantmäteristyrelsens arkiv

Geometrisk avmätning 1692. Landsberga nr 1.

Uppsala universitetsbibliotek

Handritade kartor, Sverige

Brandkontoret i Stockholm

Brandkontorets arkiv, Verifikationer (Historiska arkivet på webbplatsen)

Centrum för Näringslivshistoria

Brandförsäkringsverket, Brandförsäkringsinstrument, serie FI (Digitala läsesalen på webbplatsen)

Litteratur

Alm, Henrik, *Murmästare-ämbetet i Stockholm* (Stockholm: Murmestare Embetet i Stockholm, 1935).

Edgren, Jonas, "Lärling, gesäll, mästare", i *Hantverk i Sverige*, 2 uppl. (Stockholm: LT:s förlag, 1996).

Grange, Kristina. "Mellan skrå och profession. Om de svenska arkitekt- och ingenjörsutbildningarnas framväxt och hur ett dominerande kunskapsideal har tagit form.", i *FORMakademisk* (Vol.3 Nr.2 2010)

Hall, Thomas, xxx, i *Murmestarne – Murmestare embetet i Stockholm 1487-1987*. Stockholm Byggförlaget 1987

Hallerdt, Björn, "Murmästarnas hus i Stockholm från skråtiden", i *Årsskrift 2009*. Murmestare Embetet i Stockholm.

Hayen, Mats, *Stadens puls. En tidsgeografisk studie av hushåll och vardagsliv i Stockholm, 1760-1830*. Studier i stads- och kommunhistoria 30. Stockholm 2007.

Hidemark, Ove, "Murare", i *Hantverk i Sverige*, 2 uppl. (Stockholm: LT:s Förlag, 1996).

Selling, Gösta, "En murmästare som herrgårdsarkitekt", i *Nordiska museets och Skansens årsbok Fatburen* 1934.

Ulväng, Göran, *Landsberga gård : Biskopskulla socken, Uppland : ägare, brukare, jordbruk och bebyggelse 1690-1880*. Rapport till Riksantikvarieämbetet 2001. 152/2007 (Stockholm 2001)

Ulväng, Göran, "Indelningsverkets militära boställen. Vad vet vi egentligen?", i *Militärhistorisk Tidskrift* (Försvarshögskolan 2002).

Ulväng, Göran, *Herrgårdarnas historia. Arbete liv och bebyggelse på uppländska herrgårdar* (Hedemora: Hallgren & Björklund Förlag, 2008).

Ulväng, Göran, "Herrgårdsbyggandet i Mälardalen under 1700- och 1800-talet", i *Bebyggelsehistorisk Tidskrift* (20/2010).

Bilaga: Ritningar av murmästarna Forsberg med gesäller

Datum	Församling /Kvarter/Gata	Arkitekt	Beställare	Beteckning
1733-04-17 Nyb. 37:1733:74	Jacob/Jericho 47(=17)/Bergsgränd	Daniel Forsberg	Magnus Söderman	NS
1733-04-21 Nyb.	Ladugårdsland/Havssvalget 17 (=19) /Stora Gatan	Daniel Forsberg	Axel Elbfass	NS 37:1733:105
1733-04-24 Nyb. 37:1733:88	Klara/Uppvaktaren, Sjørået	Daniel Forsberg	Bryggare Simon Wire	NS
1733-05-10 Nyb. 37:1733:82	Jakob/Vildmannen 47(=6)	Daniel Forsberg	Andreas Söderman	NS
1733-07-03 Nyb. 37:1733:72	Klara/Svärdfisken 1 (=1)/Holländargatan	Daniel Forsberg	Mathias Norström	NS
1734-06-18 Nyb. 37:1734:109	Jakob/Kvasten,Pumpstocken/Norrllg	Daniel Forsberg	Bryggare Lars Bång	NS
1735-05-08 Nyb. 37:1735:137	Ladugårdsland/Riddaren 11/Smala Gränd	Daniel Forsberg	Bryggaren Per Lampa, Carl Berj	NS
1737-03-26Nyb. 37:1737:185	S:t Olai/Vingräen 55(=1)Kammargatan 28	Daniel Forsberg	-	NS
1737-04-19 Nyb.	Jacob/Hammaren/Regeringsgatan	Daniel Forsberg	Hind.Möller	NS 37:1733:188
1737-06-16Nyb.	Klara/Vargen 27(=5)/Repslagargatan	Daniel Forsberg	Änkan Cathrina Ölmenström	NS 37:1737:186
1738-04-06 Rep. NS 37:1738:199	Nicolai/Phoebus/Packhusgränd	Daniel Forsberg	Mjölনারänkan B Ljung	
1740-08-06 Rep.	Ladugårdsland/Lindormen 57(=3)	Daniel Forsberg	And. Röding	NS 37:1740:220
1740-08-07 Nyb. 37:1740:221	Jacob/Grävlingen/Regeringsgatan	Daniel Forsberg	Ass. Möller (kvarn)	NS
1742-04-20 Nyb. 37:1742:271	Klara/Uggleskansen 44(=2)/Bergsgränd	Daniel Forsberg	Garvare E Lundberg	NS
1744-08-06 Nyb. 37:1744:290	Maria/Katthuvudet m fl/Stora Bastug	Daniel Forsberg	Skeppare J Blom	NS
1746-05-15 Nyb. 37:1746:308	S:t Nicolai/Echo/Kåkbrinken	Daniel Forsberg	Assistenten Brovald	NS
1748-03-15 Nyb. 37:1748:314	S:t Olai/Flygaren/Stora Bastugatan	Daniel Forsberg	Erich Utter	NS
1748-09-13 Nyb. 1749-02-21 Nyb. NS 37:1749:343	Jacob/Grävlingen/Regeringsgatan Jacob/Vildmannen/Bergsgränd	Daniel Forsberg Daniel Forsberg	Hind. Möller Handelsman Simon Wire (lager)	NS 37:1748:316
1749-02-23 Nyb. 37:1749:344	S:t Olai/Sankt Olof 27/Holländargatan	Daniel Forsberg	Handelsman Lorenz Westman	NS
1750-07-24 Nyb. 37:1750:349	Maria/Bergsgruvan Större 86/Timmermansgatan	Daniel Forsberg	Casper Wiedeman	NS
1751-09-04 Nyb. 37:1751:393	Klara/Adam och Eva 22/Drottninggatan	Daniel Forsberg	Hökare Kihlström	NS
1752	Klara/Lagerbärträdet 23/Klara Norra Kyrkogata	Daniel Forsberg	Fiskköpare Johan Berg	NS 37:1752:447
1752-04-02	Klara/Lammet 90/Munklägersgatan (avbränd tomt)	Daniel Forsberg	Christoph Schultz	NS 37:1752:452
1752-04-07	Klara/Pilen/Norra Kyrkogatan	Daniel Forsberg	Mästare Erich Grönbergh	NS 37:1752:454
1752-04-16	Klara/Repslagaren 17/Apelbergsgatan	Daniel Forsberg	Krögaren Erik Eike	NS 37:1752:458
1752-10-08	Ladugårdsland/Skravelberget Större/Nybrogatan	Daniel Forsberg	Hovsmedsmästare Joh.Tulström	NS 37:1752:479
1756-02-17	Jakob/Åskslaget/Styckgjutarbacken	Petter Roos/F vägnar	Snickaremästare Lars Löfstedt	NS 37:1756:133
1756-03-09	Klara/Vinkelhaken 12/Drottninggatan	Petter Roos /F vägnar	Husgerådsbetjänt Joh. Wahlberg	NS 37:1756:136
1756-07-01	Katarina/Danviksporten	Daniel Forsberg	Jonas Hultman	NS 37:1756:113
1756-08-31	Klara/Vinkelhaken 8/Drottninggatan	Petter Roos/F vägnar	Vagnsmakare Bunman	NS 37:1756:156
1757-03-07	Kungsholmen/Bryggaren 44/Stora Gatan	Petter Roos/F vägnar	Garvaren Carl Degeman	NS 37:1757:229
1757-03-10	Klara/Rörstrand 4/Drottninggatan	Petter Roos/F vägnar	Tobaksmanufakturör Jöns Sahlsten	NS 37:1757:263
1757-03-31	Klara/Fyrfotan mindre/Lilla Vattugränd	Petter Roos/F vägnar	Garvare Lundberg	NS 37:1757:248
1757-05-26 37:1757:238	Jakob/S:t Per/Regeringsgatan	Petter Roos/F vägnar	Fiskalen Fagout	NS
1757-07-07	Ladugårdsland/Skravelberget/Smala Gränd	Petter Roos/F vägnar	Skomakaren Petter Bergström	NS 37:1757:282
1757-12-08 Nyb. 37:1757:228	Kungsholmen/Glasbruket 1, Pilträdet	Petter Roos/F vägnar	Glasbruksintressenter	NS
1757 37:1757:243	Klara/Bryggaren/Apelbergsgatan		Petter Roos/F vägnar Vaktmästare Petter Broberg	NS
1757 37:1757:293	Katarina/Tegelviken Större	Petter Roos/F vägnar	Kommissarie Lind	NS
1758-02-16	Klara/Braxen/Tvärggränd	Petter Roos/F vägnar	Krukmakare Lorens Stålberg	NS 37:1758:390
1758-03-13	Klara/Svanen/Mäster Samuelsgränd	Petter Roos/F vägnar	-	NS 37:1758:345
1758-05-26 Tillb.	Nicolai/Erisichton 52/Lilla Munkegränd	Petter Roos/F vägnar	Snickaren Johan Holm	NS 37:1758:383
1758-06-01 Tillb. NS 37:1758:359	S:t Olai/Skoflickaren, Flygaren	Daniel Forsberg	Erik Utter	
1758-06-08	Klara/Bryggaren/Klara Norra Kyrkogata	Petter Roos/F vägnar	Segelduksvävaren Joh.Lindborg	NS 37:1758:361
1758-08-17 Nyb.	S:t Olai/Barnhusväderkvarnen/Drottng	Daniel Forsberg	Lars Hagner	NS 37:1758:370
1758 37:1758:308	Katarina/Bonden Större/Bondegatan	Petter Roos/F vägnar	Notfiskaren Johan G. Boignant	NS
1759-01-09	Klara/Gropen/Styckgjutargränd	Petter Roos/F vägnar	Handelsman Ölmenström	NS 37:1759:452
1760-02-28 Nyb.	Maria/Jupiter Mindre/Mariag.	Eric Forsberg	Joh. Strittkert	NS37:1760:15
1760-05-13 Nyb. NS37:1760:87	Klara/järnplåten /Stora Bastug.	Eric Forsberg	Vaktmästare P Norström (Tullen)	
1761-10-27 Omb. NS37:1761:59	S:t Olai/Kungsbacken		Eric Forsberg Geist (silkesfabrikör)	
1762-02-23 Nyb.	Klara/Apeln, Pilträdet/Barnhusg.		E.Forsberg Parmmätare E Säfsström	NS37:1762:51
1764-03-27 Nyb.	Klara/Pilen/Långbrog	Eric Forsberg	Kanslisten N Elglund	NS37:1764:30
1764-07-17 Nyb. 37:1764:40	Johannes /Hägerberget/Regg.		Eric Forsberg Visitör Jonas Sandelius (tulltjm)	NS
1764-08-14	Klara/Gripen/Sta Klara Norra Kyrkog	Daniel Forsberg	Kom.kapten Gyllenhammar	NS 37:1764:45
1765-03-12	Klara/Bryggaren/Gamla Munklägersg	Daniel Forsberg	Skutskeppare Petter Fernström	NS 37:1765:23
1765-04-30	Jacob/Trollhättan/Smedjegatan	Daniel Forsberg	Skräddare Hellberg	NS

37:1765:26				
1766-03-18	S:t Olai /Rörstrand/Drottningg	Daniel Forsberg	Tobaksmanufaktör C Ljungström	NS
37:1766:38				
1766-04-24	Klara /Gropen/Styckgjutargr	Daniel Forsberg	Snickare Lorens Löfstedt	NS 37:1766:42
1769-03-15	Klara /Putten/Grytgjutargr	Daniel Forsberg	Inspektör Wattinsson (jägare)	NS 37:1769:44
1769-10-10	S:t Olai /Luftspringaren/Holländargatan	Daniel Forsberg	Gesäller J Bergman/Malmberg	NS 37:1769:62